

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

У ринкових умовах суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють управління належним їм майном на основі інформації фінансового обліку, тому вмiла організація обліку нерiдко перетворюється на визначальний фактор ефективного використання основних засобiв, а ступiнь рацiональностi облікового процесу набуває першочергового значення у контекстi забезпечення успішного розвитку підприємства. Оскільки фінансовий облік, будучи орієнтованим на практику, і сам формується під тиском практичних потреб, то головне завдання бухгалтера полягає не у реєстрації фактів, а у вирішенні задач, що виникають у процесі господарської діяльності.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці країни, зумовлюють необхідність подальшого дослідження практичних і методичних засад організації обліку основних засобів із використанням сучасних наукових досягнень, професійних традицій, що склалися в Україні та економічних особливостей необоротних активів.

Для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їх динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період часу необхідно провести їх оцінку. Економічно обґрунтована оцінка також важлива для визначення рентабельності, правильності розрахунків між господарськими організаціями, при передачі чи реалізації основних засобів і для правильного визначення розміру статутного капіталу.

Питання оцінки основних засобів є досить дискусійним і потребує ґрунтовного дослідження та аналізу. Оцінка – це реальне відображення дійсної величини господарських засобів, джерел їх утворення і господарських операцій в грошовому виразі. Розрізняють декілька видів оцінки основних засобів:

- первісна вартість;
- справедлива вартість;
- ліквідаційна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- вартість, що амортизується.

Основні засоби зараховують на баланс підприємства за первісною вартістю. Первісна вартість – фактична (історична) собівартість або справедлива вартість інших активів, які передані для придбання основних засобів. Первинна вартість показує вартість кожного об'єкта в момент його введення в експлуатацію (дані записуються в акті приймання основних засобів, а також у інвентаризаційній картці).

Хоча особливості первісної оцінки основних засобів залежать від способу їх отримання, проте, у будь-якому випадку до вартості основних засобів не включаються відсотки за кредит, який підприємство використало для його придбання (створення), та курсові різниці, якщо актив було придбано з оплатою в іноземній валюті.

Виходячи з вимог Інструкції про використання Плану рахунків, зарахування на баланс основного засобу, придбаного за грошові кошти або спорудженого підрядним способом, здійснюють за його первісною (історичною) вартістю, а справедливую оцінку застосовує при спорудженні основного засобу власними силами, при одержанні основного засобу безоплатно або як внесок до статутного капіталу.

Оцінку споруджуваного власними силами (господарським способом) основного засобу проводять із застосуванням історичної собівартості. При цьому первісна вартість включає прямі й накладні витрати, пов'язані з таким спорудженням. Не включають до складу первісної вартості такого об'єкта наднормативні відходи, наднормативні витрати на оплату праці та відсотки за кредит, залучений для такого спорудження.

Варто зазначити, що історична собівартість такого основного засобу, не повинна перевищувати його справедливої оцінки. Крім того, додатна різниця між історичною і справедливою вартістю відносять до складу витрат підприємства і відображається у Звіті про фінансові результати.

Справедливою вартістю основного засобу вважають суму, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операцій між поінформованими, зацікавленими і незалежними сторонами. Справедливою вартістю в більшості випадків є ринкова вартість за умови тривалого збереження способу господарського використання об'єкта, тобто використання для ведення одного і того ж або аналогічного виду діяльності.

Ринкову вартість визначають професійні оцінювачі (незалежні експерти). Для визначення ринкової вартості, на наш погляд, можуть бути використані дані про біржову вартість, з прайс-листів (цінників) тощо. Таке твердження ґрунтується на принципі обачності, відповідно

до якого методи оцінки, застосовувані в фінансовому обліку, мають запобігати завищенню оцінок активів.

При неможливості отримання інформації про ринкову вартість будь-яких об'єктів через їх специфічний характер, їх переоцінюють за відповідною вартістю (вартістю відтворення в сучасних умовах і цінах) з врахуванням фактичного зносу на дату оцінки.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Застосування показників ліквідаційної вартості і вартості, що амортизується (незважаючи на те, що вони є розрахунковими, визначеними на підставі приблизних розрахунків, а не за допомогою безпосереднього вимірювання) дозволяє точніше визначити ту частину вартості об'єкта, яка повинна бути віднесена на витрати упродовж періоду його використання підприємством (якщо ліквідаційна вартість визначена достатньо точно).

Переоцінена вартість – це вартість необоротних активів після їх переоцінки. Її ще називають відновлювальною, тобто вартістю відтворення об'єкта в сучасних умовах виробництва і діючих на даний час цінах.

Залишкова вартість дорівнює різниці між первинною (переоціненою) вартістю та сумою зносу, який визначається за даними фінансового обліку. Чим довше служить об'єкт і бере участь у виробництві, тим менша залишкова вартість.

Вартість, що амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Отже, розглянувши таке поняття, як оцінка основних засобів, можна зробити висновок, що основні засоби, лише один раз формують первісну вартість, а у всіх інших випадках, це буде їх похідна вартість.

Від точності й правильності оцінки об'єктів основних засобів залежить достовірність і повнота облікової інформації, представленої в обліку і фінансовій звітності, тому правильна оцінка об'єктів основних засобів має важливе значення.

Список використаних джерел:

1. Богатко Н. Справедлива вартість основних засобів: методи її визначення // Все про бухгалтерський облік. – 2005. – № 42. -С. 45 - 50.

2. Бухгалтерський облік за національними стандартами. Практичний посібник. / Укладачі: Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Р.О. Мельник. -Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 236с.
3. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. -Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628с.
4. Сторожук О. Забезпечення реальної оцінки основних засобів – запорука точності фінансового і податкового обліку //Вісник податкової служби України. – 2002. – № 24. – С. 35 – 37.
5. Стехньова Л., Тарасюк М. Основні засоби – актуальні питання // Консультант бухгалтера. -2002. – №9. -С. 5 – 14.
6. Пушкар М.С., Семанюк В.З. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник – Тернопіль: Астон, 2009.–252 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кулик Р. Р.

*Слободян О.І.,
магістр інституту менеджменту, м. Івано-Франківськ*

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ І КЛАСИФІКАЦІЯ РЕВІЗІЙ

Важливим елементом забезпечення партнерства у здійсненні державного фінансового контролю є правильне розуміння представниками обох сторін суті форм його здійснення.

Формою контролю називають сукупність прийомів (методів, засобів) дослідження, які, виходячи з планової мети контролю, доцільно застосувати для вивчення фінансово-господарської діяльності конкретної установи, організації чи підприємства у даний час.

Більшість науковців і практиків основною формою фінансово-господарського контролю визначає ревізію, вказуючи, що він служить засобом контролю фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації за певний відрізок часу з метою встановлення законності здійснюваних фактів господарської діяльності та їхньої доцільності, правильності обліку й достовірності облікових даних.

У цьому зв'язку визначено, що ревізія є формою контролю, яка становить систему обов'язкових контрольних дій, спрямованих на документальне та фактичне обстеження здійснених підприємством, установою або організацією фактів господарської діяльності та їх наслідків, відображених в обліку та фінансовій звітності з метою виявлення незаконних мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів, недостачі коштів і матеріальних цінностей, нецільового та